

UOT 94 (479, 24)**“BİR KƏMƏR, BİR YOL” LAYİHƏSİ ÇƏRÇİVƏSİNDƏ
ÇİN - İRAN İQTİSADI ƏMƏKDAŞLIĞI****Ü.C.ABDULLAYEVA*****AMEA Z.M.Bünyadov adına Şərqsünaslıq İnstitutu
aliyevaulker82@hotmail.com***

Məqalə Çinin iqtisadi inkişafı ilə bağlı olaraq, enerji ehtiyatlarına tələbatının artmasından sonra onun enerji siyasətində Yaxın Şərq regionunun, xüsusilə İranın mövqeyinin təhlilinə həsr olunub.

Tədqiqat işində iki ölkə arasında energetika sahəsində əməkdaşlıq, xüsusilə “Yeni İpək yolu” və ya “Bir kəmə, bir yol” layihəsi çərçivəsində iqtisadi əlaqələrin inkişafı araşdırılıb.

Açar sözlər: Çin, Yeni İpək yolu, “Bir yol, bir kəmə” layihəsi, İran, enerji strategiyası

Çinin xarici siyasətində iqtisadi maraqlar ön planda durur və qloballaşma getdikcə dünya siyasətinin bütün oyunçuları ilə əməkdaşlıq tələb edir. Məlumdur ki, Çin 1979-cu ildən yürütdüyü iqtisadi siyasət sayəsində sürətli iqtisadi inkişafa nail olmuşdur. Lakin iqtisadi artım Çinin enerji ehtiyatlarından - Yaxın Şərq neftindən asılılığını gücləndirmişdir. Belə ki, Çinin istifadə etdiyi neftin 50%-i məhz bu regionun payına düşür və növbəti illərdə bu asılılığın daha da artacağı gözlənilir.

Yaxın Şərq regionu Çinin enerji mənbələrinə yönəlmiş xarici siyasətində həyati əhəmiyyət kəsb edir. Çünki Yaxın Şərqdən başqa, digər bölgələrdən Çinə neft idxalı nisbətən baha başa gəlir və məhduddur (10).

Mövcud vəziyyətdə Çinə Yaxın Şərq neftinin davamlı axını böyük əhəmiyyət kəsb edir. Ölkəyə daxil olan neft, xüsusilə Səudiyyə Ərəbistanı, Küveyt və İran kimi bölgə ölkələri hesabına təmin edilir.

Ötən əsrin 90-cı illərində sürətləndirilmiş iqtisadi inkişaf keçirən Çinin enerji resurslarına ehtiyacı getdikcə artırdı. Bu səbəbdən Çin rəhbərlərinin diqqəti Fars körfəzinə, xüsusilə İrana yönəldi.

Neft və qaz sahəsində Çin və İran arasında ən böyük investisiya müqaviləsi 2004-cü ilin oktyabrında imzalanmışdır. Müqavilə İranın ən böyük neft yataqlarından olan Yadavəranın işlənməsi ilə bağlı idi. Müqavilənin dəyəri 70 milyard dollar idi. Çinin dövlət neft şirkəti olan Sinopek ilə imzalanmış bu uzunmüddətli müqaviləyə əsasən, Pekin qeyd olunan neft yatağının işlənməsində iştirak edəcək, İran isə 25 il ərzində Çinə gündə 250 milyon ton maye qaz

və 150 min barrel xam neft ixracını öhdəsinə götürmüşdür (5,2). Bu müqavilə, həmçinin İranın enerji resurslarının kəşviyyatına da Çin investisiyaları cəlb etmişdir. Çin şirkətləri İranın digər neft yatağı rayonlarında da geoloji kəşviyyat və qazma işləri aparırlar.

Artıq 2010-cu ilin başlanğıcında Çin İranın əsas ticarət əməkdaşı olaraq Avropa İttifaqını geridə qoydu (5, 2).

2013-ci ilin noyabrında keçirilmiş ÇKP MK-nın 18-ci çağırış 3-cü plenumunun qərarları ilə Çinin xarici siyasətində yeni qaydalar təsdiqləndi. Yeni qaydalara görə, Qərbi Asiya ölkələri, xüsusilə də Yaxın Şərqi ölkələrinə Çinin geostrateji əhatəsinə daxil olan və ÇXR siyasətinin prioritet obyektlərinə aid olan qonşuları kimi baxılır (3, 292).

İran da Çinə bir tərəfdən onun iqtisadiyyatının möhkəmlənməsinə kömək edəcək, digər tərəfdən də beynəlxalq aləmdə onun maraqlarının irəliləməsinə imkan yarada biləcək dövlət və öz Asiya siyasətinin mühüm siyasi komponenti kimi baxır (10).

Hazırda İran-Çin əməkdaşlığının mühüm elementi – “Bir kəmə, bir yol” konsepsiyası da adlanan “Yeni İpək yolu” layihəsidir. Qeyd edək ki, ilk dəfə “Yeni İpək yolu iqtisadi kəməri” yaradılması ideyası 2013-cü il, sentyabrın 16-da ÇXR sədri Si Tszinpinin Astanada Nazarbayev Universitetində çıxışı zamanı səsləndirilmişdir. Yaxın Şərqdə Çin diplomatiyasının fəaliyyətinə 2013-cü ildə Si Tszinpinin sədrliyi ilə yeni Çin rəhbərliyinin “iki təşəbbüs” formasında irəli sürdüyü ümumi xarici siyasət strategiyası müəyyənedici təsir göstərir. “İki təşəbbüs” Qərbi Asiyanın materik hissəsindən keçən “Böyük İpək yolu iqtisadi kəməri” və Asiyanın dəniz yollarını əhatə edən “XXI əsrin dəniz İpək yolu”nun tikilməsini nəzərdə tutur. “Jenmin Jibao” qəzetinin redaksiya məqaləsində qeyd olunduğu kimi, Böyük İpək yolu iqtisadi kəməri və XXI əsrin dəniz İpək yolu – yeni əsrdə Çin diplomatiyasının başlıca xüsusiyyətləridir (3, 292).

Əgər layihə tam reallaşarsa, ABŞ-ın regiondakı iqtisadi təsiri sual altında qalacaq, İran kimi ölkələr isə Qərbin sanksiyalarından ehtiyat etməyəcəkdir (4). Qeyd edək ki, layihənin reallaşdırılması hazırda öz tempi ilə davam etməkdədir.

2016-cı ilin fevral ayında Çin-Qazaxıstan-Türkmənistan-İran dəmiryol marşrutu işə başlamışdır. Bu yolla İran Çinlə kəsilməz, davamlı əmtə mübadiləsinə nail olacaq, həm də tranzit ölkə kimi gəlir də əldə edəcək. Ona görə də güman etmək olar ki, Vaşinqtonun sanksiyalarla bağlı qərarının necə olmasına baxmayaraq, İran üçün, xüsusilə ağır nəticələrə gətirib çıxarmayacaq. Çinlə ticarət və “Yeni İpək yolu” layihəsində iştirak İranı Qərbin təzyiqlərinə daha davamlı etmişdir (4).

İki ölkə prezidentlərinin hələ Jakartada keçirilən görüşü zamanı ÇXR sədri Tszinpin “İpək yolu iqtisadi kəməri” və “XXI əsr dəniz İpək yolu” (“Bir kəmə, bir yol”) təşəbbüsləri üzərində xüsusi durmuşdu. Hələ o zaman Tszinpinin təsdiq etmişdi ki, Çin İranla energetika sahəsində uzunmüddətli və sabit

əməkdaşlığı saxlamaq, sənayenin aparıcı sahələri və iki ölkə bazarları arasında birbaşa əlaqələrin qurulması məqsədilə yüksək sürətli dəmir yolları, avtomobil yolları, tikinti materialları, toxuculuq məhsulları, telekommunikasiyalar, elektrik energetikası, inşaat texnikası və digər sahələrdə əməkdaşlığı genişləndirmək niyyətindədir (7).

Qeyd etmək lazımdır ki, Çin və İran arasında yüksək səviyyəli görüşlər artıq bir neçə ildir ki, ənənə halını almışdır. 2013-cü ildə Si Tszinpin ŞƏT-nin Bişkek sammiti çərçivəsində İran prezidenti Həsən Ruhani ilə görüşdü. Bundan sonra iki ölkə liderləri dəfələrlə beynəlxalq toplantılarda görüşmüşlər (6). 2014-cü ildə H.Ruhani Çinə səfər etdi və Asiyada etimad tədbirləri və qarşılıqlı fəaliyyət üzrə 4-cü sammitdə iştirak etdi (9).

Sanksiyaların zəifləməsindən sonra da iki ölkə arasında əməkdaşlıq davam etdi.

ÇXR sədri 2016-cı il yanvarın 22-23-də İrana səfəri zamanı İslam Respublikası ilə strateji münasibətlərin əsasını qoydu. Xüsusilə siyasət, iqtisadiyyat, hərbi sahə, mədəniyyət, atom energetikası və ətraf mühit sahələrində əməkdaşlığa dair 17 saziş imzalandı (2). Bu zaman 25 illik İran-Çin iş əməkdaşlığı strategiyası hazırlandı. İranın prezidenti Həsən Ruhani də bu strategiya barədə danışaraq yaxın onillik ərzində iki ölkə arasında ticarət dövriyyəsinin 600 milyard dollara çatacağını bildirdi və növbəti 25 il ərzində ikitərəfli strateji əməkdaşlıq planını elan etdi (2).

Bu görüşlərdən sonra yenə neft və qaz ticarətinə əsas diqqət yetiriləcəkdir. Hazırda ÇXR İran neftinin əsas idxalçısıdır və idxalı daha da artırmağı planlaşdırır. Çinin neft hasilatçısı olan şirkətləri İran neft yataqlarını fəal şəkildə istehlak edir. İranda artıq CNPCİ, China Offshore Oil Company və Sinopec kimi şirkətlər çalışır. Onlardan təkcə CNPCİ yaxın zamanlarda İranın Milli Neft Şirkəti ilə Cənubi Pars yatağının işlənməsi barədə 55 milyard dollarlıq müqavilə bağlamışdır (4).

Bütün bunlar iki ölkənin bir neçə onillik ərzində strateji münasibətlər saxlamaq niyyətlərini göstərir. Analitiklərin Çin prezidentinin səfəri barədə fikirlərinə görə, Tehranın nüvə problemi üzrə hərtərəfli sazişə rəsmi olaraq əməl etməsi və Pekinin “Bir kəmə, bir yol” təşəbbüsünü reallaşdırmaq üçün söyləri fonunda bu səfər ikitərəfli əlaqələrin inkişafı istiqamətində yeni şans və imkanlar açmışdır (9).

Si Tszinpin 2002-ci ildən bəri İran İslam Respublikasına səfər etmiş ilk Çin prezidenti idi. Ekspertlər qeyd edirlər ki, Yaxın Şərqə ilk səfərini İranda başa çatdıran Sinin bu ölkədə əldə etdiyi nailiyyətləri bir neçə gün əvvəl Səudiyyə Ərəbistanına səfər zamanı əldə olunmuş uğurların davamını əks etdirirdi: “Bir kəmə, bir yol” təşəbbüsü çərçivəsində enerji və iqtisadi əlaqələrə yönəlmiş daha mükəmməl, yeni münasibətlər. Lakin Çin, bu dövlətlərin heç biri ilə münasibətlərinin pozulmasını, 2016-cı ildə İran və Səudiyyə arasında münasibətlərin gərginləşməsindən sonra bu və ya digər tərəfi müdafiə etdiyini göstərmək istəmir. Çin Səudiyyə Ərəbistanı ilə olduğu kimi, İranla da

“hərtərəfli strateji əməkdaşlıq” formasında yeni münasibətlər qurmağa çalışır (11).

Səfər zamanı Çin tövsiyə etdi ki, hər iki ölkə “Bir kəmə, bir yol” təşəbbüsünə daxil olan enerji, infrastruktur, sənaye və maliyyə sahələrində əməkdaşlığa önəm versin (11).

Si Tszinpin Tehrana qarşı sanksiyaların ləğvindən sonra İrana səfər edən ilk lider idi. Hesab olunurdu ki, İran və Çin münasibətlərində bu irəliləyişin nəticələri yaxın zamanlarda Yaxın Şərqdə, həmçinin Mərkəzi və Cənubi Asiyada müsbət nəticəsini göstərəcək və imzaladıqları hərtərəfli strateji əməkdaşlıq haqqında saziş nəticəsində iki dövlətin ittifaqı regionda təhlükəsizlik və sabitliyi müəyyən edən əsas amilə çevriləcək.

Çin İctimai Elmlər Akademiyasında “Bir kəmə, bir yol” təşəbbüsünün öyrənilməsi üzrə Mərkəzin elmi əməkdaşı Çjan Nin qeyd edir ki, diplomatik praktikaya əsasən, vəzifəyə keçdikdən sonra dövlət başçısının ilk səfəri və onun yeni ildə ilk xarici səfəri xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. “2013-cü ildə ÇXR-in sədri olduqdan sonra Si Tszinpin dövlət başçısı kimi ilk olaraq Rusiyaya səfər etmişdi. 2014-ci ildə ilk xarici səfər gedişində qış Olimpiadasının açılışında iştirak etmək üçün Soçidə oldu, sonar isə 2015-ci ildəki ilk səfərinin birinci istiqaməti olaraq Pakistanı seçdi. 2016-cı ildə isə Çin “bir kəmə, bir yol” təşəbbüsünü müdafiə edən üç əsas Orta Şərq əməkdaşına (Səudiyyə Ərəbistanı, Pakistan və İran) üstünlük verdi”. Çjan Ninin sözlərinə görə, “bu səfər iki ölkə arasında qarşılıqlı fəaliyyətə yeni impuls qatacaq” (6).

İran milli radio və televiziyanın (Səda və Sima) informasiya agentliyinin məlumatına əsasən, İran Xarici İşlər Nazirliyinin Asiya və Okeaniya departamentinin baş direktoru Mahmud Fərazəndə də İranın “Do sima” televiziya kanalında “Xüsusi dialoq” xəbər verilişində 14 ildən sonra Çin liderinin İrana səfərini xüsusi dəyərləndirdi və bu səfərin mühüm bir siyasi mərhələnin başlanğıcı olduğunu qeyd etdi. İki ölkə arasında siyasi, sosial, mədəni, iqtisadi, hüquqi və məhkəmə sahəsində mühüm sənədlərin imzalanmasını səfərin nailiyyəti adlandırdı. Fərazəndə bildirdi ki, Çinin maliyyələşdirməsi (kreditləri) ilə tikilən yüksək sürətli Tehran-Məşhəd dəmir yolu layihəsinin reallaşdırılması məsələsi də Çin prezidentinin İrana səfəri zamanı əldə olunmuş razılaşmaların sırasındadır və 2 milyard dollarlıq bu sərmayənin 85%-ni Çinin İdxal-ixrac bankı öz üzərinə götürür (12). O, Çin və İran arasında strateji çərçivə sənədinin imzalanmasını onun iqtisadi və siyasi miqyası baxımından yüksək dəyərləndirdi. Əlavə etdi ki, bu sənəd iki ölkə arasında münasibətlərin strateji sahələrdə və birinci dərəcəli uzunmüddətli strateji münasibətlər olmasını müəyyən edir və Çinin İrana geostrateji və geosiyasi yanaşmasının nəticəsidir (12).

M.Fərazəndenin sözlərinə görə, Çin son 6 il ərzində İranın birinci dərəcəli xarici ticarət əməkdaşı olmuşdur və 2015-ci il ərzində iki ölkənin ticarət dövriyyəsi 52 milyard dollara çatmışdır. Çin İranın çətin dövründə, sanksiyalar zamanı onun yanında olmuş və özünü etibarlı müttəfiq kimi göstərmişdir (12).

“Bir kəmər, bir yol” təşəbbüsü çərçivəsində İran və Çin ikitərəfli ticarəti növbəti 10 il ərzində 600 milyard dollara çatdırmağı qarşıya məqsəd qoymuşlar. Bu rəqəm 2014-cü ildəki 52 milyard dollardan 10 dəfə artıqdır (11).

M.Fərazəndə “Do sima” televiziya kanalında müsahibəsində Çinin bölgədə birinci iqtisadi güc olduğunu vurğulayaraq, qeyd etdi ki, bu ölkə 4 milyard əhalisi olan bölgənin 60 ölkəsi ilə sıx münasibətlər qurmaq istəyir və Böyük İpək yolunun canlandırılması planı Pekinin bu istiqamətdə uzunmüddətli məqsədlərinin reallaşmasına imkan yaradır. Böyük İpək yolunun bərpası İran üçün ona görə əhəmiyyətlidir ki, biz bu tarixi yolun mühüm hissəsi olmuşuq və Çinin maliyyə yardımlarından istifadə İrana ölkədə nəqliyyat və infrastrukturun inkişaf etdirilməsi üzrə milli layihələrin həyata keçirilməsi imkanı yarada bilər (12).

Fərazəndə İranın dondurulmuş aktivləri ilə bağlı suala cavab olaraq bildirdi ki, “bizim Çində dondurulmuş aktivlərimiz yoxdur, olanlar isə neft satışının gəlirləridir ki, onun da mühüm bir hissəsi maliyyələşdirilib, qalan hissəsi də davam edən sanksiyalar dövründən maliyyə köçürmələri üçündür”. “Bizim gələcək iqtisadi-ticari əlaqələrimiz yeni meyarlar əsasında formalaşacaq və nəzərə alsaq ki, sanksiyalardan sonrakı dövrdə valyuta nəzarəti və bankların açılışının şahidi oluruq, Çin ilə iqtisadi ticarət əməliyyatlarının bu ölkənin milli valyutası olan yuanla da aparılması məsələsinə baxılır” (12).

İran səfəri zamanı Si Tszinpin Çinin ənənəvi “qarıxmamaq mövqeyi”ndən fərqli yanaşma nümayiş etdirdi. Bu, təkcə Çinin öz ticarət maraqlarını təminatə almaq məqsədilə izah olunmur. Yaxın Şərq indi Çin üçün həddən artıq əhəmiyyətlidir və onu başqalarının iradəsinə təslim edə bilməz. Regionda xaosun yaranması Çin üçün mühüm itkilərə gətirə bilər və buna görə də Çin indi kənar qalmaq zamanı olmadığını dərk edir. ABŞ və Rusiyanın artıq İran və Səudiyyə Ərəbistanı münasibətlərində tarazlayıcı rol oynamadığı bir şəraitdə, hər iki tərəflə normal münasibətləri olan ÇXR bu boşluğu doldurur. Çin neft ixracında ləngiməyə gətirəcək hərbi toqquşmanın Çin iqtisadiyyatı üçün doğura biləcəyi mənfi nəticələrin qarşısını almağa çalışır (8).

Qeyd edək ki, bu səfər, həmçinin Çinin “Bir kəmər, bir yol” iqtisadi layihəsinin möhkəmləndirilməsi nöqtəyi-nəzərindən də əhəmiyyət kəsb edir. Layihə Çin üçün Asiya və Avropada yeni bazarlar açılmasını, eyni zamanda bir çox Yaxın Şərq ölkələri üçün müxtəlif imkanlar yaradılmasını nəzərdə tutur. Qarşılıqlı faydalı iqtisadi və ticarət əməkdaşlığının regiondakı gərginliyi azaldacağı güman edilir.

Qaynar nöqtələrdə vəziyyətin sabitləşəcəyi ümidi ilə bu görüş bir neçə il idi ki, təxirə salınırdı. Nəhayət ki, çinlilər bu mühüm addımı atmaq qərarına gəldilər. Səbəbi belə izah olunur ki, İranla Qərb arasında atom sazişinin imzalanmasından sonra Çində İranla münasibətlərlə bağlı narahatlıq yaranmışdı. Aydın ki, Çin İran kimi mühüm əməkdaşı itirmək istəmir. Qərb də öz növbəsində İranı öz tərəfinə cəlb etmək istəyir. Bu səbəbdən Çin prezidenti Si Tszinpin münasibətləri möhkəmləndirmək məqsədilə İrana səfər etdi.

Si Tszinpin Yaxın Şərq ölkələrinə səfəri nəticəsində Səudiyyə Ərəbistanı, Pakistan və İran rəhbərlərini “Yeni İpək yolu” layihəsinin vacibliyinə inanırdı.

“Yeni İpək yolu” ilə bağlı layihələri Çin maliyyələşdirəcək. Çin kütləvi informasiya vasitələrinin yazdığına görə, Si Tszinpinin Yaxın Şərqə səfəri uğurlu idi, lakin tarixi səfər deyildi. Səfər yaxşı nəticə versə də, onu strateji baxımdan mühüm səfər adlandırmaq olmaz (4).

2016-cı ilin yanvar ayında İran İslam Respublikasına qarşı beynəlxalq sanksiyaların qismən ləğv olunmasına və İranın səylə əvvəlki siyasi və iqtisadi əlaqələri bərpa etməyə başlamasına baxmayaraq, 2016-cı ilin avqustunda ABŞ Tehranı gizli şəkildə Yəməndəki üsyançıları müdafiə etməkdə və onları yüksək texnoloji raketlərlə təchiz etməkdə günahlandırdı. Amerikalıların fikrincə, bu, bütün regionda sabitliyə təhlükədir. Bundan sonra ABŞ hökuməti bəyan etdi ki, İİR-na qarşı yeni birtərəfli sanksiyalar paketi tətbiq edəcək (4).

Trampın prezidentliyi dövründə İranın ABŞ-la münasibətlərinin yenidən pozulması və sanksiyaların bərpası şəraitində İran üçün çıxış yollarından biri – ABŞ-ın təsiri altında olmayan ölkələrlə əməkdaşlığı genişləndirməkdir. Bu ölkələr içərisində Çin İranın çoxdankı və etibarlı müttəfiqidir (4).

Çinin “İran siyasəti”nin əsasında siyasi və iqtisadi maraqlar durur. İran Çin üçün enerji mənbəyi olmaqla bərabər, həm də satış bazarıdır. Müəyyən sahələrdə ABŞ-la maraqları toqquşan Çinin (ABŞ-ın Tayvanı, Tibetin dini lideri olan Dalay-lamanı müdafiə etməsi Çini narahat edən səbəblərdir) enerji resurslarına ehtiyacının artması onu ABŞ-dan asılı olmayan yeni neft və qaz mənbələri axtarışına məcbur edir. İran bu ölkə üçün etibarlı enerji mənbəyi hesab oluna bilər. Pekin Tehranla münasibətlərinə Vaşinqtona təzyiq vasitəsi kimi də baxır.

ƏDƏBİYYAT

1. Аль-Вади М.Х. Про взаимоотношения Китая со странами Ближнего Востока, АМДН News, 18.02.2016-<http://amdn.news/pro-vzaimootnosheniia-kitaia-so-stranami-blizhniegho-vostoka>, (9.09.2016)
2. Амин-Абади С.М. Кто стратегический союзник Китая на Ближнем Востоке: Иран или Саудовская Аравия?/ FARS News agency, 03.03.2016-<http://inosmi.ru/politic/20160303/235617841.html>,(7.10.2016)
3. Антипов К.В. Ближневосточная политика Китая в контексте сирийского конфликта // Китай в мировой и региональной политике. История и современность, Выпуск № 17, т. 17, 2012, s.204-226
4. Бокарев Д. «Новый Шелковый путь» уведет Иран от западных санкций-<https://ru.journal-neo.org/2016/12/16/novy-j-shelkovy-j-put-uedet-iran-ot-zapadny-h-sanktsij/>
5. Гусев Л. Сотрудничество между Китаем, как одной из составляющих БРИКС, и Ираном в сфере энергетики // 23.07.11-pdf- file:///C:/Users/Baku/Downloads/cin%20-iran/enerji%20sahesi%20cin%20iran.pdf
6. Иран-Китай: грандиозный дипломатический прорыв(редакционная статья)-http://www.noravank.am/rus/news/detail.php?element_id=14383, 26.01.2016
7. Иран в объятиях Китая: дороги и газопроводы построим-

- <http://www.vestifinance.ru/articles/56514>, (24.04.2015)
8. Как меняется позиция КНР на Ближнем Востоке? -
<http://www.trt.net.tr/russian/programmy/2016/02/02/kak-mienaietsia-pozitsiia-knr-na-blizhniem-vostokie-426346>
 9. Обзор: Китай и Иран - проверенные временем старые друзья, Russian.news.cn -
http://russian.news.cn/2016-01/21/c_135032331.htm
 10. Тульев М. Состояние и перспективы развития ирано-китайских отношений -
<http://www.iimes.ru/rus/stat/2003/20-11-03.htm>
 11. Tiezzi Shannon. China's Balancing Act in Iran , Xi Jinping tries to deepen ties with Iran, while not alienating Saudi Arabia-<http://thediplomat.com/2016/01/chinas-balancing-act-in-iran/>
 12. <http://www.iribnews.ir/>، ۱۰۰۴۸۶۸ : گفتگوی ویژه شبکه دو سیما: سند جامع (کد خبر: راهبردی، فصل نوین روابط دو جانبه ایران و چین،

КИТАЙСКО-ИРАНСКОЕ ЭКОНОМИЧЕСКОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО В РАМКАХ ПРОЕКТА «ОДИН ПОЯС И ОДИН ПУТЬ»

У.Дж.АБДУЛЛАЕВА

РЕЗЮМЕ

Статья посвящена анализу роли Ближневосточного региона, в частности, Ирана в энергетической стратегии Китая после роста спроса страны на энергоресурсы в связи с экономическим ростом.

В научной работе исследованы сотрудничество между двумя странами в области энергетики, в частности, развитие экономических отношений в рамках проекта «Новый шелковый путь» или «Один пояс и один путь».

Ключевые слова: Китай, Новый шелковый путь, проект «Один пояс и один путь», Иран, энергетическая стратегия

CHINESE-IRANIAN ECONOMIC COOPERATION IN THE FRAMEWORK OF 'ONE BELT AND ONE ROAD' PROJECT

U.J.ABDULLAYEVA

SUMMARY

The article analyzes the role of the Middle East region, in particular, Iran in China's energy strategy after the country's growth in energy demand due to economic growth.

The scientific work explored cooperation between the two countries in the field of energy, in particular, the development of economic relations in the framework of "New Silk Road" project or "One Belt, One Road".

Keywords: China, New Silk Road, "One Belt and One Road" project, Iran, energy strategy